

Skarbczyk logopedyczny

Nr 4- MAJ 2017

„Metoda wystukiwania sylab”

SKUTECZNY PROGRAM TERAPEUTYCZNY W WALCE Z JAŁANIEM

Metoda wystukiwania sylab należy do grupy metod nazywanych „wsparcie gestem”, ponieważ ważną rolę odgrywa w niej właśnie gest.

Jednocześnie zalicza się ją do metod określanych jako „spowolniające mowę”, gdyż wymaga zwolnienia tempa mówienia.

Metoda wystukiwania sylab składa się z kilku elementów i dlatego jest metodą, a nie techniką. Program opracowany z wykorzystaniem tej metody składa się z kilku technik, które stanowią zintegrowaną całość.

Oto najważniejsze:

- wystukiwanie sylab z zachowaniem cech prozodycznych wypowiedzi (z wyjątkiem tempa mówienia, które jest wolniejsze),
- przygotowanie treści wypowiedzi w trakcie nabierania powietrza (wdechu),
- wykształtowanie (wyrobienie) nawyku nabierania powietrza przed wypowiedzią i w trakcie wypowiedzi,
- uczenie odroczenia,
- uczenie hamowania.

➤ **Ćwiczenia w oddychaniu i wymawianiu głosek**

ĆWICZENIE 1

Pracujemy na samogłoskach wymawianych w określonej (ustalanej) kolejności: a o e u i y.

- Samogłoski wymawiamy legato; kolejne dźwięki są wypowiedzane płynnie, bez najmniejszych przerw.
- Wymowie każdej samogłoski towarzyszy lekkie uderzenie otwartą dłonią dominującej ręki w udo.

W terapii zorganizowanej opiekunowie wspomagają logopedów i powoli stają się terapeutami swoich dzieci. Potem próbujemy monitorować tę współpracę.

- Wymawiane samogłoski przeciągamy.
- Czas przeciągania może być różny. Chodzi o to, aby pacjent zdobył przekonanie, że kontroluje tempo wymawiania.
- Całą grupę wymawiamy na jednym wydechu.
- Zaznaczamy słowami lub ruchem ręki moment wdechu, który powinien być wykonany przed rozpoczęciem wymawiania pierwszej samogłoski.

Do samogłosek dodajemy kolejno spółgłoski:

- ha ho he hu hi hy • ma mo me mu mi my • na no ne nu ni ny
- wa wo we wu wi wy • fa fo fe fu fi fy • la lo le lu li • ra ro re ru ry
- pa po pe pu pi py • ba bo be bu bi by • ta to te tu ti ty
- da do de du di dy • ka ko ke ku ki ky • ga go ge gu gi gy
- sia sio się siu si • cia cio cie ciu ci • zio zie zie ziu zi
- dzia dzio dzie dziu dzi • sa so se su si sy • ca co ce cu ci cy
- za zo ze zu zi zy • dza dzo dze dzu dzi dzy

Spółgłoska występuje między dwoma takimi samymi samogłoskami:

- aha oho ehe uhu ihi yhy • ama omo eme umu imi ymy
- ana ono ene unu ini yny • apa opo epe upu ipi ypy
- aba obo ebe ubu ibi yby • ata oto ete utu iti yty • ada odo ede udu idi ydy
- aka oko eke uku iki yky • aga ogo ege ugu igi ygy • asia osio esie usiu isi
- asa oso ese usu isi ysy • asza oszo esze uszu yszy

Tym razem pracujemy na grupach spółgłoskowych:

- mna mno mne mnu mni mny • pta pto pte ptu pti pty
- bda bdo bde bdu bdi bdy • tka tko tke tku tki tky
- pta pto pte ptu pti pty • kta kto kte ktu kti kty
- gda gdo gde gdu gdi gdy

Można grupę spółgłoskową umieścić pomiędzy dwiema takimi samymi samogłoskami:

- abda obdo ebde ubdu ibdi ybdy • apta opto epte uptu ipti ypty
- adga odgo edge udgu idgi ydgy • awda owdo ewde uwdu iwdi ywdy
- atka otko etke utku itki ytky

Można ćwiczyć jednocześnie na dwóch spółgłoskach:

- hama homo heme humu himi hymy

a nawet trzech:

- badaga bodogo bedege budugu bidigi bydygy

ĆWICZENIE 2

Następna grupa ćwiczeń to różnego rodzaju wyliczanki. Można zacząć od liczenia. Zmieniamy zasadę związaną z od- dychaniem. Zadanie wykonujemy na dwóch wydechach:

- Wdech: jeden dwa trzy cztery pięć
- Wdech: sześć siedem osiem dziewięć dziesięć a nawet na trzech wydechach:
- Wdech: jedenaście, dwanaście, trzynaście, czternaście
- Wdech: piętnaście, szesnaście, siedemnaście
- Wdech: osiemnaście, dziewiętnaście, dwadzieścia

ĆWICZENIE 3

Prowadzący czyta lub mówi jeden wers wiersza, a pacjenci po kolei go powtarzają. Wers zostaje powtórzony na jednym wydechu z wystukiwaniem sylab, z zachowaniem cech prozodycznych wypowiedzi.

ĆWICZENIE 4

Prowadzący czyta tekst, np. baśń, dzieląc na krótkie frazy.

Pacjenci powtarzają frazy na jednym wydechu, nabrawszy poprzednio powietrza.

ĆWICZENIE 5

Prowadzący zadaje pytania do przeczytanego tekstu. Pacjenci odpowiadają na jednym wydechu po poprzednim nabraniu powietrza. Pytania najpierw mają charakter zamknięty, np: „Czy to jest bajka o Czerwonym Kapturku”, a następnie otwarty: „Dlaczego dziewczynkę nazywano Czerwonym Kapturkiem?”. Prowadzący zadaje pytania do przeczytanego tekstu, a pacjenci odpowiadają na jednym wydechu po poprzednim nabraniu powietrza.

ĆWICZENIE 6

Opowiadania mogą mieć różny charakter. Można je wywołać pytaniem „Co dzisiaj robiłeś?”. Pacjent opowiada czynności dnia codziennego. Używa krótkich fraz, każda z nich poprzedzona jest wdechem.

Jest to zadanie stosunkowo proste, ponieważ dotyczy tego samego dnia tygodnia, dnia, w którym pacjent uczęszcza na zajęcia. Z biegiem czasu opowiadania stają się bardziej skomplikowane. Ustalamy z rodzicami, że przygotowują z dziećmi jakiś tekst. Preferuję baśnie. Mają one treść (narrację) i morał. Najpierw zadaję pytania o treść. Przykładowo przy omawianiu baśni o Jasiu i Małgosi można zapytać:

- Gdzie mieszkali dzieci? • Czym zajmował się tata dzieci? • Czym zajmowała się mama? • Gdzie poszli dzieci z tatą? • Czego chcieli nazbierać dla mamusi? • Czy dzieci zablądziły? • Co dzieci znalazły w lesie? • Z czego była zbudowana chatka?

Jak widać, występują tu pytania zarówno zamknięte, jak i otwarte. W dalszym ciągu preferowane są odpowiedzi złożone ze zdania, które można wypowiedzieć na jednym wydechu.

ĆWICZENIE 7

Pacjenci mają opowiedzieć samodzielnie jakąś treść. To może być przeczytane opowiadanie, obejrzany film, jakieś zdarzenie.

Nauka odroczenia

Musimy nauczyć pacjentów, jak ważne jest, aby panowali nad swoją mową, m.in. uczyli się odroczenia. Odroczenie jest formą zaniechania czy powstrzymania się, a nabranie powietrza jest aktywnością.

Kształtujemy więc dwa przeciwstawne nawyki:

- powstrzymanie się od mówienia,
- zaczerpnięcie powietrza.

Ćwiczenia odraczania można prowadzić także według schematu: sygnał mówienia – wykonanie określonej czynności – wdech i przygotowanie frazy – wypowiedzenie tej frazy. Egzaminem są dopiero sytuacje społeczne. Można je prowokować. Ważna jest tutaj współpraca z opiekunami.

Nauka hamowania

Zmora wielu jękających się jest problem z przerywaniem wypowiedzi. Znane są sytuacje, w których przerywanie mówienia uratowałoby osobę jękającą się z opresji. Trzeba jednak opanować proces hamowania wypowiedzi, hamowania, czyli przerywania mówienia i wznowienia za chwilę, ale już po właściwym przygotowaniu się. Istnieje wiele okazji do uczenia hamowania, właściwie przy wykonywaniu wszystkich ćwiczeń. Każda próba realizacji ćwiczenia wbrew czy niezgodnie z instrukcją kończy się poleceniem – zacznij od początku. Opiekunowie też są instruowani, aby w sytuacji

naturalnej delikatnie przerwać nieskładną wypowiedź i rozpocząć od początku.

Przykładowe teksty, które można stosować w pracy z dziećmi usprawniając ich wymowę.

➤ **Wymowa głosek syczących i szumiących**

„Szczypawka”

Jedna szczypawka,
drugiej szczypawce
Opowiadały bajki na trawce.
Obok usiadły dwa małe świerszcze,
Mówiły ładnie, prosiły jeszcze.

„Deszczyk”

Szumi, szumi drobny deszczyk.
Płacze, płacze kapuśniaczek.
A nasz kasztan szumi, szumi,
kiedyż ja wiosnę zobaczę.
Już nie długo po przyłasczki
w las popędzi Jaś z Bartoszkciem.
Szumi, szumi drobny deszczyk
będzie wiosna jeszcze troszkę.
Szpak szczebiocze na kasztanie,
ciesz się, ciesz się, że deszcz pada.
Taki deszczyk dla kasztana
jest jak pyszna lemoniada.

„Skrzaty”

Szara jesień szara,
szumią, szumią liście.
Poszły małe skrzaty,
szukać ciepłej chaty.
Szukają, szukają,
mało czasu mają.
Gdy się nie pośpieszą,
kaszlu wnet dostaną.

„Żongler”

Są tacy
Co nie wierzą
W latające talerze.
A ja wierzę.
Żongler nimi żonglował
- Talerze w powietrzu fruwały,
Żaden na ziemię nie spadł,
Wszystkie dzieci widziały.
A gdy spytały żonglera:
- szanowny panie żonglerze,
gdzie się pan tak nauczył
rzucić i łapać talerze?
To żongler mrugną okiem
I patrząc na chłopaków
Powiedział: trenowałem
U mamy przy zlewozmywaku.

„Dżdżownica”

Dżdżystą porą,
Mokrym polem,
Szła dżdżownica z parasolem.
Drżąca szła w ten cichy dzień
I w słoiku niosła dżem.
Bo cóż robić w dżdżysty dzień?
Więc najlepiej jadać dżem,
Albo w parasola cieniu
Drzemać przy słoiku dżemu.

Źródło:

Demel G., Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola.
Sachajska E., Uczymy poprawnej wymowy.
Chmielewska E., Zabawy logopedyczne i nie tylko.
Forum Logopedy, marzec/kwiecień 2016.

OPRACOWANIE: MAGDALENA BOREK